

IpI

Informilo *por* Interlingvistoj

33-a jaro (kvara serio)   ◆   ISSN 1385-2191   ◆   n-ro 126 (2024:1)

Eldonas

Centro de Esploro kaj Dokumentado pri Mondaj Lingvaj Problemoj (CED)
interlingvistiko.net   ◆   @CED_interling

Redaktas

Başak ARAY ◆ KIMURA Gorō Christoph (木村 護郎クリストフ)
Jorge Antonio LEONI DE LEÓN ◆ Bengt-Arne WICKSTRÖM

Por kontakti la redakcion: IpI@interlingvistiko.net

ENHAVO

I	Eventoj	3
1	International Congress of Linguists, 2024-09-8/14	3
2	Internacia simpozio pri la konstruitaj lingvoj (I-CONlangs II), 2024-07-4/5	3
2.1	Organizantoj	3
2.1.1	Loko	3
2.2	Temo	3
2.3	Priskribo	3
3	9-a Nitobe-simpozio, 2023-07-28/29	4
II	Universitata kaj esplora agado	5
1	Sukcesplena Erasmus+-projekto por lingvolernado finiĝis	5

2 Kontrakto pri kunlaboro inter la Universitato Vytautas la Granda kaj la Litova Esperanto-Asocio	5
III Kulturo	6
1 La Esperanto-kolekto ĉe la Nacia Biblioteko de Pollando	6
1.1 Serĉi en la katalogo	6
1.2 La defio de Biblioteko Hector Hodler	7
2 Deklaro de la Centro por Esploro kaj Dokumentado pri Mondaj Lingvaj Problemoj (CED) okaze de la 75-a datreveno de la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj	8
3 Artikolo de Michele Gazzola en <i>The Guardian</i>	9
IV Personoj	10
1 Erich-Dieter Krause (1935 – 2023)	10
2 Lisa McEntee-Atalianis iĝis plenrajta profesoro	10
V Bibliografiaĵoj	11
1 Tezoj, disertacioj kaj diplomlaboraĵoj	11
2 Fakrevuaj artikoloj	11
3 Libroj	11
4 Libroĉapitroj	12
5 Revu-numeroj	12
5.1 Jahrbuch der Gesellschaft für Interlinguistik	12
5.1.1 Enhavo	12
5.2 Language Problems and Language Planning	15
5.2.1 Enhavo	15
5.3 Beletra Almanako	15
5.3.1 Enhavo	15
6 Novaĵleteroj	16
6.1 Global coalition for language rights (GCLR)	16

I EVENTOJ

1 INTERNATIONAL CONGRESS OF LINGUISTS, 2024-09-8/14

La *International Congress of Linguists* organizata de *Comité International Permanent des Linguistes* (CIPL), okazanta ĉiun 5-an jaron, ĉi-jare kunvenos en Poznano ĉe la Adam-Mickiewicz-Universitato. Kadre de ĝi oni okazigos laborsekcion pri interlingvistiko.

Pliaj informoj [ĉi tie](#)

2 INTERNACIA SIMPOZIO PRI LA KONSTRUITAJ LINGVOJ (I-CONLANGS II), 2024-07-4/5

2.1 *Organizantoj*

Guillaume Enguehard (Université d'Orléans), Philippe Planchon (Université de Tours) kaj Alice Ray (Université d'Orléans)

2.1.1 Loko

Orléans (Francio)

2.2 *Temo*

Konstruitaj lingvoj: internaciaj help-lingvoj, precipe Esperanto; fikciaj lingvoj (en literaturo, kinarto, videoludoj, ktp.) kaj lingvoj kun pedagogiaj, logikaj aŭ eksperimentaj celoj

2.3 *Priskribo*

La Internacia Simpozio pri la Konstruitaj Lingvoj (I-CONLangs II) estas la dua eldono de evento (unuafoje okazinta en Torino en 2022) kiu celas proponi forumon dediĉitan al plurdisciplina esploro de la konstruitaj lingvoj.

La kreado de konstruita lingvo povas havi diversajn celojn, sed ilia studo aperigas komunan serion da demandoj, kiujn I-CONLANG II 2024 intencas pritrakti. Jen listo de kelkaj ekzemploj el tiaj esplorindaj demandoj:

- la diversaj celoj de la konstruitaj lingvoj kaj la rimedoj uzitaj por atingi ilin
- lingvaj rimedoj uzitaj en la kadro de konstruitaj lingvoj
- la specifaj malhelpoj kiuj aperas dum la kreado kaj/aŭ uzado de konstruita lingvo
- la sociaj kaj kulturaj efikoj kaj konsekvencoj de la konstruitaj lingvoj

- la disvolviĝo de lingvoprojektoj kaj ties rezultoj (simbolaj, psikologiaj, sociologiaj, kaj historiaj)
- la defioj kaj limigoj de tiaj lingvoj
- la diferencoj aŭ similecoj observitaj inter la konstruitaj lingvoj kaj la naturaj lingvoj

Por plej bone speguli la diversecon de la konstruitaj lingvoj, la simpozio estos organizata tra tri preleg-sesioj (laŭ la triangulo de Gnoli):

1. sesio pri help-lingvoj, precipe pri Esperanto
2. sesio pri fikciaj lingvoj (en literaturo, kinarto, videoludoj, ktp.)
3. sesio pri konstruitaj lingvoj kun pedagogiaj, logikaj aŭ eksperimentaj celoj

Ankaŭ estos organizata aldona afiŝ-sesio por prezenti la kreadon de novaj konstruitaj lingvoj, kaj ni invitas ĉiujn lingvo-konstruistojn fari ĉi-rilate proponojn, sen konsideri ĉu ili estas studentoj, instruistoj, esploristoj, aŭ personoj laborantaj ekster la akademia medio.

Pliaj informoj [ĉi tie](#)

3 9-A NITOBÉ-SIMPOZIO, 2023-07-28/29

Intertempe aperis [jutuba video](#), kiu dokumentas la simpozion.

Vidu ankaŭ *Ipl* 123-124, I.1 kaj III.2 de tiu ĉi kajero.

II UNIVERSITATA KAJ ESPLORA AGADO

1 SUKCESPLENA ERASMUS+-PROJEKTO POR LINGVOLERNADO FINIĜIS

Finiĝis la projekto *TestU Online – free portal of tests for education*, financita de la Eŭropa Komisiono dum la jaroj 2021 ĝis 2023. Ĝi plenumis sian taskon krei senpagan, multlingvan retan platformon kun ekzercoj kaj testoj por la lernado de fremdlingvoj. La laboro estis gvidata kaj kunordigita de la registara junulara organizo Edukado ĉe Interreto (E@I) el Slovakio. Aliaj kunlaborintaj partneroj estis *bit Schulungszentrum* en Aŭstrio, Adam-Mickiewicz-Universitato Poznano en Pollando, Universitato Vilno en Litovio kaj Universitato Leipzig en Germanio. Enhavante tre multajn lingvojn (kaj inter tiuj eĉ «malgrandajn» kiel la malsuprasoraban, la kimran kaj Esperanton), tiu projekto vere plenumas la celojn de la Eŭropa Komisiono pri subtenado de multlingveco. La platformo ne nur ofertas grandan nombron da pretaj ekzercoj kaj testoj por praktiki la leksikon, gramatikon, aŭdan kaj legan komprenadon en la koncernaj lingvoj helpe de tekstoj, bildoj kaj videoj, sed krome kapabligas lingvoinstruantojn sen teknikaj antaŭscioj mem krei enhavojn laŭ siaj deziroj.

2 KONTRAKTO PRI KUNLABORO INTER LA UNIVERSITATO VYTAUTAS LA GRANDA KAJ LA LITOVA ESPERANTO-ASOCIO

La rektoro de la universitato, prof. Juozas Augutis, kaj la prezidanto de LEA, Povilas Jegorovas, subskribis la kontrakton la 6-an de decembro 2023 en Kaŭno.

Fonto: *La ondo de esperanto*, pliaj informoj troviĝas [ĉi tie](#).

III KULTURO

1 LA ESPERANTO-KOLEKTO ĈE LA NACIA BIBLIOTEKO DE POLLANDO

Grava momento por la plukonservado de la Esperanto-heredaĵo estis la ĉi-jara transdono de la Biblioteko Hector Hodler al la Nacia Biblioteko de Pollando. La solenaĵo okazis la 29-an de majo 2023 en la ĉeesto de la prezidanto de Universala Esperanto-Asocio doktoro Duncan Charters, la direktoro de la Nacia Biblioteko doktoro Tomasz Makowski kaj la tiama pola kulturministro profesoro Piotr Gliński (vidu la raporton en IpI 123-124, p. 18-21). Dank'al interkonsento inter la Nacia Biblioteko kaj Universala Esperanto-Asocio (UEA), proksimume sep kaj duona tunoj da libroj kaj unikaj materialoj estis transportitaj de la biblioteko kaj arĥivo de UEA el Roterdamo al Varsovio.

1.1 Serĉi en la katalogo

Tio tamen ne signifas inaŭguron de la Esperanto-kolekto en Varsovio. Jam antaŭ la transdono, la pola ĉefurbo fieris pri iu el la plej interesaj Esperanto kolektoj, kiuj dokumentas la komencon kaj evoluigon de la Lingvo internacia kaj de la Movado. La dokumentoj en tiu jama kolekto estas serĉeblaj pere de la [katalogo](#) de la pola Nacia Biblioteko, kiu estas konsultebla en kelkaj lingvoj. Vidu Ilustraĵo 1.1. Nur valoras noti, ke por ŝerĉi la dokumentojn necesas uzi ĉapelitajn

The screenshot shows a search interface for the National Library of Poland (PNB) catalog. The search term 'esperanto' is entered in the search bar. The results are displayed in a list format with four items:

- 1** PUBLIKACJA ELEKTRONICZNA **Esperanto / Education@Internet.** Education@Internet cop. 2008 | Białystok : Agora
Biblioteka Narodowa Magazyn Książek (EE | 3.224 A) i inne lokalizacje >
- 2** KSIĄŻKA **Esperanto / John Cresswell and John Hartley.** Cresswell, John Autor | Hartley, John (1921-1962) Autor | Hodder & Stoughton Wydawca 1970 | London : Teach Yourself Books
Sprawdz dostępność >
- 3** KSIĄŻKA **Esperanto / Nadija Hawryluk ; tłumaczenie z j. ukraińskiego Tadeusz Karabowicz.** Gavriluk, Nadiia Ivanivna (1979-) Autor | Karabowicz, Tadeusz (1959-) Tłumaczenie | Wydawnictwo Episteme Wydawca 2017 | Lublin : Wydawnictwo Episteme
Biblioteka Narodowa Magazyn Książek (3.015.216 A) i inne lokalizacje >
- 4** CZASOPISMO **Jarlibro de la Internacia Esperanto-Ligo.** Internacia Esperanto-Ligo. Instytucja sprawcza Wydawca | Światowy Związek Esperantystów Instytucja sprawcza Wydawca 1937- | Herongate ; Rickmansworth : Internacia Esperanto-Ligo | 1937-.

ILUSTRACIŬO 1.1 Ekzemplo el PNB-katalogo

ILUSTRAĴO 1.2 Ekzemplo de PNB-kolektaĵoj

literojn, ĉar bedaŭrinde dume la uzo de iksoj ne funkcias bone.

Notindas ankaŭ la fakto, ke la malgranda parto de la jam posedita kolekto estis jam ciferecigita kaj konsultebla kaj elŝutebla rete, ĉe la paĝaro *Polona*, parto de la Nacia Biblioteko; vidu Ilustraĵo 1.2:

1.2 La defio de Biblioteko Hector Hodler

Preskaŭ samtempe kun la solena transdono de la trezora UEA-kolekto al Varsovio komenciĝis ĝia katalogado. Tio estas grandega defio, ĉar ni parolas pri enorma kolekto neniam pli frue katalogita aŭ detale prilaborita. Do ĉion oni devas fari dekomence laŭ la normoj de la Nacia Biblioteko, aldonante al la katalogo ne nur informojn facile atingeblajn (ekz. la loko kaj jaro de la eldono de difinita libro), sed ankaŭ pli komplikajn aferojn, kiel la jaro de la unua eldono en la lingvo de la originalo (se temas pri traduko) kaj ties titolo. Vidu Ilustraĵo 1.3.

Se ni parolas pri la nuntempe eldonataj libroj, ĉi-specaj informoj estas facile atingeblaj en la reto. Tute alimaniere la situacio aspektas, kiam oni devas katalogi librojn eldonitajn baldaŭ post la naskiĝo de Esperanto. Ofte temas pri libroj eldonitaj kaj rekonitaj nur en iu malgranda regiono, aperintaj en tre malgranda eldonkvanto. Do, la plena katalogado estas granda defio, sed ĝi paŝo post paŝo progresas. Unuaj partoj de la Biblioteko jam estas konsulteblaj en la katalogo. Ekzemple, tien jam trafis i.a. armena eldono de la *Fundamento de Esperanto* (1911), kaj eĉ pli frua *El la vivo de esperantistoj*, kiu estis presita en la jaro 1896. Sed evidente ne mankas ankaŭ novaĵoj, kiel ekzemple tria eldono de *Sed nur fragmento* de Trevor Steele (2020), aŭ bele ilustrita libro por infanoj *Novulo en la urbo* (2021).

Iom simile al la heroo de la laste menciita libro, mi estas novulo en la biblioteka fako. Komencante mian laboron en la Nacia Biblioteko, mi lernis utiligi mian multjaran sperton pri interreta serĉado kaj publikigado de tekstoj kun abunda uzo de retaj fontoj. Tio ebligis al mi relative rapide kompreni almenaŭ tiun aspekton de la librokatalogado. Sed multon alian mi devis lerni dekomence kaj ankoraŭ lernadas. Aldonante al la katalogo iun kontretan eron, necesas ne nur

Szczegóły	
Tytuł	Aŭtobiografio de bakterio / Gaŭ Ŝiĉji.
Twórca	Gao, Shiqi (1905-1988) Autor >
Inny tytuł	Tytuł oryginału: Jun'er zizhuan, 1936. Tytuł oryginału: 菌儿自传, 1936.
Opis fizyczny	[6], 108, [2] strony : fotografie ; 19 cm.
Wydanie	Unua eldono.
Wydawca	Pekino : Cina Esperanto-Eldonejo
Data publikacji	1986
Forma i typ	Książki Proza
Odbiorca	Grupa wiekowa 9-13 lat
Przynależność kulturowa	Literatura chińska
Temat	Badania naukowe > Bakterie > Ciało ludzkie > Higiena >
Gatunek	Powieść
Język	esperanto

ILUSTRACJO 1.3 Ekzemplo de PNB-katalogero

detale ĝin priskribi konforme al la koncernaj normoj. Necasas ankaŭ klasifi ĝin, grupigante ĝin sub specifa literatura tipo, kun eldonaĵoj en aŭ el la koncerna lingvo, reliefigante ĝian aliron al la prilaborata temo, ktp. Tiamaniere ĉiu unuopa libro ne signifas aldonon nur de unu slipo al la biblioteka kolekto, sed ankaŭ vastigas la variecon de libroj trakantaj iun temon, la reprezenton de specifa lingvo aŭ regiono, kaj simile. Tio por mi estas la plej fascina aventuro: Lerni pere de la katalogataj libroj pri la mondo kaj homoj kaj laŭeble plej bone disponigi tiun scion al aliaj, igante la libron bone prilaborita kaj facile serĉebla.

Gabriela Skonieczna

2 DEKLARO DE LA CENTRO POR ESPLORO KAJ DOKUMENTADO PRI MONDAJ LINGVAJ PROBLEMOJ (CED) OKAZE DE LA 75-A DATREVENO DE LA UNIVERSALA DEKLARACIO DE HOMAJ RAJTOJ

Okaze de la 75-a datreveno de la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj de la 10-a de decembro 1948, la Centro de Esploro kaj Dokumentado pri Mondaj Lingvaj Problemoj (CED) emfazas la historian gravecon de tiu ĉi deklaro kaj atentigas pri la fundamenta rolo de lingvo en la difino, protektado kaj antaŭeniĝo de la universalaj homaj rajtoj.

La Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj eksplicite malpermesas diskriminacion bazitan sur lingvo koncerne ĉiujn rajtojn listigitajn en la Deklaracio. Ĉi tiuj inkluzivas egalan protekton sub la leĝo; preventado de arbitra enmiksiĝo kun privateco, familio, hejmo aŭ korespondado; libereco de esprimo (inkluzive de la rajto serĉi, ricevi kaj transdoni informojn kaj ideojn per iu ajn komunika rimedo kaj sen konsidero al landlimoj); egala aliro al publikaj servoj en la propra lando; kaj la ekonomiaj, sociaj kaj kulturaj rajtoj esencaj por persona digno kaj libera personeca evoluo. Aldone, la Deklaracio agnoskas la prioritaton de gepatroj en elektado de la speco de edukado provizita al iliaj infanoj. Tamen restas tiel, ke lingvo tre ofte estas la bazo por neegala rekono kaj protekto de homaj rajtoj de individuoj. Parolantoj de minoritataj lingvoj multe pli verŝajne spertas neadon aŭ limigon de tiuj rajtoj surbaze de lingvo.

Dum la Deklaracio restas mejloŝtono en la evoluo de universalaj homrajtaj normoj, multo restas fareda. Estis ripetaj kaj oftaj alvokoj por plifortigitaj iniciatoj de Unuiĝintaj Nacioj por plibonigi la agnoskon kaj protektadon de minoritataj homaj rajtoj, pro la malboniĝantaj kondiĉoj rilate al homaj rajtoj spertataj de multaj minoritataj grupoj tutmonde. Subtenante tiajn klopodojn, ekzemple la Projekton de Tutmonda Konvencio pri la Rajtoj de Minoritatoj, ni krome emfazas, ke lingvaj homaj rajtoj ankaŭ postulas la enkondukon, en ĉiu jurisdikcio, de inkluzivaj, egalecaj lingvaj politikoj, kiuj devus esti regule kontrolataj kaj taksataj.

Ĝisdataj komentarioj kaj rekomendoj por plifortigi la efektivigon de lingvaj homaj rajtoj estis prezentitaj kaj diskutitaj de diversaj internaciaj fakuloj, inkluzive de akademiuloj kaj reprezentantoj de la civila socio, en la 9-a Nitobe-Simpozio, organizita de CED en la Universitato de Torino, Italio, 28-29 julio 2023. Videoresumo de la simpozio estas havebla [ĉi tie](#).

La 10-an de decembro, 2023

3 ARTIKOLO DE MICHELE GAZZOLA EN THE GUARDIAN

En la brita ĵurnalo *The Guardian* aperis artikolo «[English still rules the world, but that's not necessarily OK. Is it time to curb its power?](#)» de Michele Gazzola, en kiu li priparolas la rolon de la angla kaj aliaj lingvoj en la hodiaŭa mondo. Li precipe fokusiĝas sur la maljusteco de la mondlingva situacio.

IV PERSONOJ

1 ERICH-DIETER KRAUSE (1935 – 2023)

Atingis nin la malĝojiga mesaĝo, ke la konata germana leksikografo prof-ro Erich-Dieter Krause mortis je la 18-a de oktobro 2023. Kiel specialisto pri la indonezia lingvo (Bahasa Indonesia) li laboris ĝis 2000 en la Orientazia Instituto de la Universitato Leipzig (Germanio). Li doktoriĝis en 1974 pri la temo «Fremdaj influoj al la leksiko de la indonezia kun speciala fokuso pri angloamerikaj influoj», kaj habilitiĝis en 1992. Krause publikigis lernolibrojn kaj vortarojn pri la indonezia lingvo.

Tamen li estas pli konata, precipe en germanlingvaj landoj, kiel leksikografiisto pri Esperanto. Lia unua vortaro Esperanto-Germana aperis en 1967 (190 paĝoj) kaj en 1971 aperis lia poŝvortaro Germana-Esperanto (279 paĝoj). Ekde tiu tempo li kontinue plivastigis sian leksikan kolektaĵon por publikigi pli grandajn dulingvajn Esperanto-vortarojn en entute kvar eldonejoj. Ĉe Mondial (New York) aperis lia duvoluma vortaro *Vollständiges Wörterbuch Esperanto-Deutsch* (Plena Vortaro Esperanto-Germana) (1512 paĝoj) en 2018 kaj, en tiu ĉi jaro, nur malmultaj monatoj antaŭ lia morto tie estis publikigita lia trivoluma verko *Vollständiges Wörterbuch Deutsch-Esperanto* (Plena Vortaro Germana-Esperanto) (2511 paĝoj). Tiuj du vortaroj ne nur enhavas unuopajn kapvortojn kaj kunmetaĵojn, sed multegajn ekzemplofrazojn, terminojn (precipe el medicino, zoologio kaj botaniko) kun klarigoj kaj parolturnojn. Ili estas samtempe ĝenerallingvaj vortaroj, fakvortaroj kaj frazeologiaj kaj enciklopediaj vortaroj.

Erich-Dieter Krause estis longjara membro de la Akademio de Esperanto kaj de la Redakta Komitato de la fakrevuo *Esperantologio / Esperanto Studies*. Li aktivis en la germana «Gesellschaft für Interlinguistik (GIL)» (Societo pri Interlingvistiko) prelegante kaj publikigante pri leksikografiaj temoj. Pri lia vivo kaj speciale pri liaj publikigaĵoj pli detale informas artikolo, kiu aperis okaze de lia 80-jariĝo en *Informilo por Interlingvistoj* (2015: 1-2).

La esperantistaro ŝuldas al Erich-Dieter Krause grandan dankon. Verŝajne ne estas germanlingva Esperanto-parolanto, kiu ne iam konsultis liajn vortarojn. Ili estas kaj estos valoraj por praktika uzo en la komunumo kaj aldone pro siaj ampleksoj kaj altkvalitoj ankaŭ helpas plialtigi la reputacion de Esperanto ekstere.

Sabine Fiedler

2 LISA MCENTEE-ATALIANIS IĜIS PLENRAJTA PROFESORO

Lisa McEntee-Atalianis, recenzo-redaktoro de LPLP kaj proksima kunlaboranto kun Humphrey Tonkin en la novjorkaj simpozioj pri lingvo kaj UN, lastatempe fariĝis plena profesoro ĉe [Birkbeck, Universitato de Londono](#).

V BIBLIOGRAFIAĴOJ

1 TEZOJ, DISERTACIOJ KAJ DIPLOMLABORAĴOJ

2 FAKREVAJ ARTIKOLOJ

DZIENIS, Paweł (2022). «Esperanto jako język czynności prawnych», pola. En: *Kwartalnik Prawa Międzynarodowego* 2022 1: 77–105. ISSN: 2720-5460. Angla versio, *Esperanto as a language of legal acts*, troviĝas [ĉi tie](#).

«Aliĝilo» kaj «kotizo», du Esperantaj vortoj ofte uzataj kiam oni finas kontraktojn en la organizado de Esperanto-aranĝoj, estas nomataj en ĉi tiu artikolo kiel simboloj por la analizo de la uzo de Esperanto en civila juro. La konsideroj ĉirkaŭ la koncepto de la lingva formo de jura ago estas efektiviĝitaj sur du niveloj. La unua, pri juraj transakcioj inter esperantistoj en la Esperanto-movado laŭ akceptebleco kaj jura graveco. La dua, en universalaj civilaj juraj transakcioj kun speciala emfazo al internacia komerco, per la prismo de la akceptebleco, graveco kaj areoj de Esperanta apliko.

La aŭtoro analizas la ĝis-nunajn signalajn deklarojn de la pola civila doktrino pri la jura signifo de uzado de Esperanto kaj profundigas esplorojn en ĉi tiu areo. Tiurilate analiziĝas leĝaj agoj ĝenerale, la limoj rezultantaj de la apliko de la pola lingvo-leĝo kaj tiuj juraj agoj, kiuj postulas specialan formon, kiel testamentoj kaj kambioj, laŭ la akceptebleco esprimi volon en Esperanto. Gravan rolon ludas ankaŭ la lokigo de la subjekto en la kunteksto de la jenaj principoj: libereco de kontrakto kaj libereco de formo de juraj agoj kaj egaleco de partioj al juraj rilatoj de la civila jura tipo. La proceduraj konsekvencoj de la uzo de Esperanto en la sfero de substantiva juro estas ankaŭ montritaj. La kazo de la praktika apliko de Esperanto en juro, estas konsiderata, krom taksaj multajn ekzemplojn. Ĝi resumas la avantaĝojn kaj riskojn kaj ankaŭ leĝdonajn proponojn.

3 LIBROJ

FIEDLER, Sabine kaj Cyril Robert BROSCHE (2022). *Esperanto – Lingua franca and language community*, angla. Studies in world language problems 10. Amsterdam: John Benjamins. ISBN: 9789027211477. DOI: doi.org/10.1075/wlp.10.

Esperanto – lingvafrankao kaj lingvokomunumo

Tiu ĉi libro traktas fascinan temon – konstruitan lingvon, kiu evoluis de projekto al plene funkcianta lingvo uzata de iuj parolantoj eĉ ĉiutage. Surbaze de ampleksaj esploroj la unuan fojon la libro ebligas profundan enrigardon al la uzado de Esperanto en granda nombro de komunikaj terenoj. Ĝi studas lingvoalternadon (t.n. code-switching), la uzon de frazeologiaĵoj kaj metaforoj fare de parolantoj, la teknikojn, kiujn ili aplikas por plibonigi komprenon, kiel ekzemple metakomunikadon kaj riparstrategiojn same kiel ilian preferon de humuro. La

esploroj ankaŭ kontribuas al komparo inter la komunikado en Esperanto kaj tiu en la lingvo, kiu nuntempe dominas kiel ilo de internacia komunikado – la angla – kaj ĝi donas respondon al la demand, kia estu komunikado helpe de lingvafrankao.

4 LIBROĈAPITROJ

ARAY, Başak (2024). «Metaphysics, tolerance, and language planning: Carnap on international auxiliary languages», en: *Interpreting Carnap: Critical essays*. Redaktis Alan RICHARDSON kaj Adam Tamas TUBOLY. Cambridge: Cambridge University Press. Ĉapitro 11: 214–233. ISBN: 978-1-009-09820-5. DOI: doi.org/10.1017/9781009099080.

Metafiziko, toleremo kaj lingvoplanado: Carnap pri internaciaj helplingvoj

La ĉapitro diskutas kiel la filozofio de lingvo de Carnap influis lian sintenon al lingvoplanadaj problemoj. Carnap esperantiĝis en juna aĝo kaj daŭre interesiĝis pri internaciaj helplingvoj. En sia Intelekta Membiografio, li klare mencias la rilaton inter sia aktiveco en la konstruado de simbolaj sistemoj kiel logikisto kaj sia intereso pri lingvoplanado por internacia komunikado, sekvante Descartes, Leibniz kaj Peano. Laŭ Carnap, ambaŭ taskoj supozas kritikan kaj kreaĵan starpunkton pri lingvo. Lia polemiko kun Wittgenstein pri Esperanto montras du kontraŭajn vidpunktojn pri lingvo, unu kiel instrumento por plenumi diversajn taskojn kaj unu kiel vehiklo de tradicio kaj identeco. Carnap rifuzas la lastan pro lia principo de toleremo (kaj ĝia instrumentismo) kaj pro la logika empirisma atako al metafizikaj konceptoj kiel *Volksgeist*. Tiun logikan empirisman vidpunkton kunhavas ankaŭ aliaj lingvoplanistoj kiuj emfazas la instrumentan econ de la lingvo kaj subtenas la aktivan partoprenadon de parolantoj en ĝi pere de lingvoreformado aŭ lingvokonstruado. Ni konstatas ke la kontraŭmetafizika rifuzo de la romantika vidpunkto de lingvo sekvigas pli liberalan kaj fleksiblan sintenon al lingvoplanadaj problemoj. Krome, la internaciismo de logikaj empiristoj efike inklinitis ilin al subteno de internaciaj helplingvoj.

5 REVU-NUMEROJ

5.1 *Jahrbuch der Gesellschaft für Interlinguistik*

Jahrbuch der Gesellschaft für Interlinguistik, 2023. ISBN: 978-3-96023-577-4.

5.1.1 Enhavo

- Cyril Robert Brosch & Sabine Fiedler: Einführung (Enkonduko)
- Věra Barandovská-Frank: Mögliche Szenarien for the future of Interlinguistics (Eblaj tendencoj por la estonteco de interlingvistiko)

Interlingvistiko estis origine komprenata kiel scienco pri kreado de internaciaj helplingvoj. Ekde la unua difino de Jules Meysmans el la jaro 1911 oni konstante plilarĝigas ties esplorterenon, inkluzivante praktike ĉion, kio konektiĝas kun lingvo, ekzemple lingvopolitiko, lingvokomparado, lingvoplanado kaj lingvonormigo, multlingveco, piĝinoj kaj

kreoloj, ĉiuj iloj de internacia komunikado/interlingvoj, lingvokreado por plezuro ktp. En la tempo de ĝenerala tutmondiĝo, oni povus eĉ esplori la rolon de mondaj anglaj lingvoj. En mia kontribuaĵo, mi klopodos rezoni pri kvar el multaj eblaj tendencoj:

1. English only: kunfandiĝo de interlingvistiko kaj anglistiko
  2. Interlinguistics as Paleolinguistics: esploro de interlingvistiko pro historiaj kialoj
  3. Hollywood Interlinguistics: pristudi lingvojn konstruitajn por fikciaj mondoj k.s. («Gobbotendenco»)
  4. Interlinguistics recycled: uzi malnovajn planlingvojn por artaj celoj
- Pierre Dieumegard & Chloé Izquierdo: Zur Bekanntheit konstruierter Sprachen in Frankreich – Ergebnisse einer Umfrage im Jahr 2022 (Konoj pri konstruitaj lingvoj en Francio – Rezultoj de enketo en 2022)

La artikolo prezentas la rezultojn de enketo pri konscio pri artefaritaj lingvoj farita en printempo de 2022 (nombro de partoprenantoj: 600). Montriĝas, ke Esperanto estas la plej konata lingvo el inter tiuj, kiuj estis kreitaj por internacia komunikado, kaj multe pli konata ol Volapuko. El inter la lingvoj kreitaj por beletro aŭ kino/televido la elfa lingvo de Tolkien estas plej konata. Post ĝi sekvas la klingona kaj la navia. La artikolo analizas la rezultojn rilate aĝon, sekson kaj kleriĝon de la partoprenantoj kaj ankaŭ iliajn respondojn al la demando, ĉu ili lernus artefaritan lingvon aŭ volus, ke iliaj infanoj lernu tian. La indikoj pri idearoj ligitaj al difinita lingvo estas malpli precizaj rilate la lingvojn por internacia komunikado kiel Esperanto kaj Volapuko ol rilate la lingvojn faritajn por artaj celoj.

- Sabine Fiedler: Interlinguistik for future? – Einige Überlegungen zu Zielen und zur Zukunft der Interlinguistik (Interlingvistiko for future? – Kelkaj konsideroj pri la celoj kaj la estonteco de interlingvistiko)

La ĉefa temo elektita por la GIL-kunveno 2022 speciale stimulas pli intense prilumi la nuntempon kaj estontecon de interlingvistiko. Tio ŝajnas konvena antaŭ ĉio pro tio, ĉar en la pasintaj jaroj observeblas forŝoviĝo de la intereso de interlingvistikaj esploroj al la direkto de lingvoj konstruitaj por fikтивaj mondoj (kiel la klingona, Dothraki k.t.p.). Publikigaĵoj el pasintaj jaroj traktas tiujn lingvojn kreitajn por artaj celoj kaj planlingvoj kiel Esperanto kune kaj pli malpli nediferencige. Ĉu do interlingvistiko estonte signifas okupiĝi precipe pri tiuj lingvoprojektoj, kiel oni legas de tempo al tempo? Ĉu studado de planlingvoj ne plu necesas? Tiu ĉi artikolo esprimas la opinion, ke interlingvistiko devas klarigi la diferencojn inter la du tipoj de konstruitaj lingvoj, precipe rilate al iliaj funkcioj, malgraŭ kelkaj similecoj inter ili. Necesas, ke interlingvistiko kaj esperantologio estu perceptataj kiel seriozaj fakoj kaj ke ili kontribuu pli multe al aliaj disciplinoj.

- Cornelia Mannewitz: Ortsnamen in der Ukraine (Ukrainaj loknomoj)

Ĉi tiu artikolo donas superrigardon pri la regiona kaj lingva diverseco de ukrainaj loknomoj. Ĉar dum longa tempo la rusaj formoj de kelkaj tiaj nomoj estis pli konataj ol la ukrainaj, ankaŭ la diferencoj inter tiuj formoj estas priskribitaj; ili respegulas samtempe diferencojn inter tiuj du lingvoj. Fine estas diskuto pri la politikaj kialoj por iuj loknomoj kaj ties ŝanĝo kun la paso de la tempo.

- Klaus Schubert: Interlinguistik im 19. Jahrhundert – Die Société internationale de Linguistique und die Universalsprachen (Interlingvistiko en la 19-a jarcento – La Société internationale de Linguistique kaj la universalaj lingvoj)

Meze de la 19-a jarcento la pariza Internacia Lingvistika Societo studis kaj prijuĝis universalajn lingvojn. Frue en sia laboro la Societo malakceptis por la funkcio de internacia lingvo historiajn kaj samtempajn etnajn lingvojn, eĉ simpligitajn, iom poste ankaŭ aposteriorajn planlingvojn. Ĝi do nur favoris apriorajn planlingvojn. La plej altan juĝon ricevis la universalaj lingvoj de Letellier kaj de Sotos Ochando. La Societo deklaris la lingvon de Sotos Ochando la plej bona ĝis tiam publikigita universala lingvo, sed ankaŭ por ĝi proponis multajn plibonigojn. Samtempe kaj samteme laboris la filozofo Renouvier, kiu prezentis teorion favoran al sistemo kun vortprovizo pruntita el etnaj lingvoj kun gramatiko skeme kreita. Li tiel skizis la aposterioran principon sen nomi ĝin tia. La Societo konis, sed ignoris lian teorion. La artikolo kaj prezentas la laboron de la Societo kaj analizas ĝin kun la celo trovi efikojn de tiu frua entrepreno, kiuj ankoraŭ nuntempe estas senteblaj. La plej evidenta efiko estas la enkonduko kaj disvastigo de la klasifiko de planlingvoj per la konceptoparo apriora–aposteriora. Krome videblas en la debatoj de la Societo la proksimeco inter ĉiuj formoj de konscia kaj intenca stirado de lingvo, do inter planlingvoj kaj ortografia reformo, universala fonetika alfabeto, stenografio, kriptografio kaj la lingvaĵoj nuntempe kreataj por aŭde aŭ vide handikapitaj homoj.

Tiu ĉi artikolo ankaŭ ekzistas en esperanta versio – Schubert, Klaus (2023): *Interlingvistiko en la 19-a jarcento. La Internacia Lingvistika Societo kaj la universalaj lingvoj*

- Christian Siefkes: Lugamun – eine mit algorithmischer Unterstützung erstellte »Worldlang« (Lugamun – mondfonta planlingvo kreita kun algoritma subteno)

Relative nova kaj malgranda kategorio de internaciaj helplingvoj estas la «mondfontaj planlingvoj», kies vortprovizo kaj gramatiko baziĝas ne nur sur la hindeŭropaj lingvoj, sed ankaŭ sur lingvoj el aliaj familioj. Sed ju pli diversaj la fontlingvoj, des pli malfacilas pravigi la decidojn uzi certajn vortojn, gramatikajn strukturojn ktp. Kial uzi certan varianton, se alia povus esti same bona aŭ pli bona? Lugamun estas nova mondfonta planlingvo, kiu uzas algoritmon por faciligi ĉi tiun problemon surbaze de liberaj interretaj informaroj, kiel la multalingva Vikivortaro. Por ĉiu vorto aldonota al la vortaro, la vortoj uzataj en la diversaj fontlingvoj estas aŭtomate konvertitaj al la ortografio kaj fonologio de Lugamun, kaj aŭtomate vicigitaj surbaze de pluraj kriterioj, kiel ilia simileco al la vortoj uzataj en aliaj lingvoj. Ĝenerale la plej bone vicigita kandidato estas aldonita al la lugamuna vortaro; alia kandidato povas esti elektita se preferinda, sed tiaj elektoj estas ĉiam skribe pravigitaj. Tiel eblas kompreni por ĉiu vorto la motivaĵon je ĝia elekto. Simile sistema procezo ankaŭ estas uzata por la elekto de gramatikaj strukturoj.

- Sabine Fiedler: Buchvorstellung – Erich-Dieter Krause: *Vollständiges Wörterbuch Deutsch-Esperanto* (in drei Bänden (Libroprezentado – Plena vortaro germana-esperanto (tri volumoj) de Erich-Dieter Krause)

Tiu ĉi kontribuo okupiĝas pri la tri-voluma vortaro germana-Esperanto de E.-D. Krause, kiu aperis en tiu ĉi jaro. Kun pli ol 250 000 unuoj ĝi estas la plej granda dulingva vortaro, kiu entute ekzistas por Esperanto. La kontribuo klopodas prezenti kaj pritaksi la verkon

laŭ kriterioj troveblaj en la faka literaturo.

- Goro Christoph Kimura: Buchvorstellung – *Ermunterung zum sparsameren Gebrauch des Englischen* (Libro prezentado – *Instigo por ŝpareme uzi la anglan*)

La artikolo prezentas libron de la aŭtoro, kiu rekomendas ŝpareme uzi la anglan lingvon kiel internacian lingvon. La libro argumentas, ke liberiĝo de la dependiĝo de la angla estas ŝlosilo por pli taŭge alfronti internaciigon kaj tutmondiĝon, kaj proponas konkretajn alternativojn.

5.2 *Language Problems and Language Planning*

[Language Problems and Language Planning](#), 47:1, 2023. ISSN: 0272-2690. E-ISSN: 1569-9889.

5.2.1 Enhavo

- Taiwo Oloruntoba-Oju & Bert van Pinxteren: Issues in introducing indigenous languages in higher education in Africa: The example of Nigeria
- Robert Neal Baxter : Interpreting as a part of language planning: A promising opportunity for Breton
- Rama Manor & Adi Binhas: Teaching Hebrew as second language in Arab schools in Israel: Policy and identity politics
- Kadija Bouyzourn, Rachel Macreadie, Shuxia Zhou, Reine Meylaerts & Anthony Pym: Translation policies in times of a pandemic: An intercity comparison
- Klaus Schubert: Review of “Věra Barandovská-Frank. 2020. *Interlingvistiko. Enkonduko en la sciencon pri planlingvoj*”
- Nasim Omidian Sijani: Review of “Thomas Ricento (Eds). 2021. *Refugees in Canada: On the loss of social and cultural capital*”
- Mariam Aboelezz: Review of “Chaoqun Lian. 2020. *Language, Ideology and Sociopolitical Change in the Arabic-speaking World: A study of the discourse of Arabic language academies*”

5.3 *Beletra Almanako*

[Beletra Almanako](#), 47, junio 2023. ISBN: 9781595694560. ISSN: 1937-3325.

5.3.1 Enhavo

- Prezento
  - Probal Daŝgupto
- Originala prozo

- Marian Zdankowski: Mobilkoj
- István Ertl: Sur la eĝo
- Debra Hamel: La pasaĝero
- Originala poezio
  - Probal Daŝgupto: post la jubilo
  - Wael Almahdi: Du poemoj (La pano de Haĝĝi Salman; Formdonaj jaroj)
- Tradukita prozo
  - Dino Buzzati: Io kio komenciĝas per L (trad. Sara Spanò)
  - Manashi Dasgupta: Enigmo propra (trad. Probal Daŝgupto)
- Tradukita poezio
  - D. Iacobescu: Poemoj (Songô nigra; Fantazia nokto; Vesperaj tonoj; trad. Ionel Oneț)
- Teatro
  - István Ertl: Veronika kaj Paŭlo
- Artikoloj kaj eseoj
  - Geoffrey Sutton: Identeco
  - Sten Johansson: Rakonti romane
  - Wim Jansen: Sur neŭtrala lingva fundamento
  - Josip Pleadin: Ĝuro Sudeta: sopiro al la suno; *la poemojn tradukis: Josip Velebit*
- Recenzoj
  - Laurent Ramette: pri *Lando kiu vekigis. Rakontoj el Ukrainio* (de Kalle Kniivilä)
  - Sten Johansson: pri *Simeono* (de Mikaelo Bronŝtejn)

6 NOVAĴLETEROJ

6.1 *Global coalition for language rights (GCLR)*

[Oktobro 2023](#)

IpI estas eldonaĵo de la Centro de Esploro kaj Dokumentado pri Mondaj Lingvaj Problemoj (CED) ĉe Universala Esperanto-Asocio (UEA), Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, Nederlando. ISSN 1385-2191.

Por ricevi informon pri estontaj numeroj, aŭ por sendi eldonotajn informojn, retmesaĝu al ipi@esperantic.org. Limdatoj por numero de sekva monato estas: 28-a de februaro, 31-a de majo, 30-a de aŭgusto kaj 30-a de novembro. Kontribuaĵoj el ĉiuj mondaj regionoj estas bonvenaj. Ni akceptas materialon en Esperanto aŭ en alia lingvo.

Estraro de CED

**Mark FETTES (direktoro) ♦ Guilherme FIANS ♦ Snehaja VENKATESH
Klaus SCHUBERT ♦ Humphrey TONKIN ♦ Michele GAZZOLA.**